

SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17

Naročnina četrtletno 15 Din

za pol leta 30 Din

za vse leto 60 Din

Posamezne številke 1.50 Din

V z a m e j s t v o celoletna naročnina 90 Din

Ljubljana, 26. marca 1937.

O tem, kar pride

Eno izmed največjih del zahodnoevropskega duha je Goethejev »Faust«. »Faust« je drama zahodno-evropskega človeškega duha, ki stremi po najvišjih ciljih, ko ga mučijo dvomi, ko brodi po močvirju strasti in uživa razkošje, ko se ga loteva obup, in ko se prebudi iz sanj, hoče obvladati resničnost z ustvarjajočo močjo. Faustovstvo hoče premeriti vse globočine in višine človeškega življenja. »Faust« je zapisal dušo hudiča, je okusil ljubezen nedolžne Marjetice, ki jo je zapeljal. Po grozni Marjetični smrti se zateče duševno uničen v samoto planinske pokrajine, kjer spozna, da človek ne more uživati življenja, če se obenem ne odreče marsičemu. Gre na cesarjev dvor ter tu uganja čarovnije in pomaga cesarju z izdajo bankovcev. Prestopi tisočletja in čas ter gre v helenško starodavnost, zaljubi se v kraljevsko ženo Heleno, ki mu rodi sina Euforiona, ki se pa ubije v breznu. Takrat se razsuje ves sanjski svet, ki ga je Faust ustvaril s pomočjo hudiča, Mefista. Znajde se v resničnosti, pa ne obupa. Hoče ustvarjati, narediti velike stvari. Cesarju pribori zmago in mu reši prestol. Pusto morskobrežje, ki mu ga izroči cesar, začne izpreminjati v rodovitno zemljo. **Bojuje se z naravo, z elementi in z morjem.** Hudič ga izkuša, pa zastoj. Faust najde zadovoljnost v ustvarjanju. Ko mu kopljejo sence mrličev grob, čuti Faust, ko je oslepel, čisto zadovoljnost. Ob Faustovem grobu preže hudobni duhovi, angeli pa dvignejo Faustovo truplo iz groba. V onostranstvu zagleda Faust Marjetico pred prestolom žalostne Matere božje. Marjetica ga v onostranstvu spremlja v višje, popolno življenje.

Goethe je »Fausta« snoval celih 60 let. V njem je podal življenjsko izkušnjo in modrost kot v stoletjih pred njim in za njim prav do danes noben evropski pesnik. Goethe namreč ni nemški, ampak evropski duh nadnarodnega značaja. Začel je pa Fausta z nočjo velike sobote in v jutranjem mraku velikonočne nedelje hoče izpiti Faust steklenico strupa, ko je obupal nad človeškim razumom. V mraku velikonočnega jutra se pa oglase velikonočni zvonovi in angelska pesem vstajanja ter pokličejo Fausta v novo življenje, da vzklikne:

»Kak šum globok, kak jasen glas ubran
od usten vleče kupo mi po sili?
Ste li velikonočni prvi dan
zvonovi že zamolklo naznanili?
Vi zbori pojete li že tolažbe spev,
ki z usten angelskih zvenel je v temi rev
v poroštvo zvezi novi mili?«

Goethejev »Faust« je zato tudi veličastna **velikonočna pesem, tudi za slovenskega človeka**, ki je zahodnoevropskega duhovnega občestva. Tudi za slovenskega človeka je faustovstvo vredno globokega premišljevanja, posebno še v sedanjem času. In to, čeprav mu vstajajo v današnjem času podobe velikega tedna dan za dnem pred oči. Čeprav mora gledati prihuljenega Judeža Iškarjota, ki se pase po mali slovenski zemlji s svojo zavrženo drhaljo, namesto da bi se obesil in spustil zadnjikrat svojo smrdljivo sapo v močvirje, čeprav vidi tudi Petra na Kajfovem dvorišču, ko zatajuje Gospoda.

Faustovstva manjka med nami, **tistega duha, ki stremi po najvišjih ciljih** v dvomih, stiskah, v zmotah, sanjah in v resničnosti. Tistega duha in volje, ki doseže najvišje cilje zaradi tega, ker jih nikoli ne izgubi izpred oči. Tistega duha, ki ustvarja in se **bojuje z elementi, z morjem in puščavo.**

Pri nas vlada povprečništvo. Slovenska politika ni imela nikoli faustovskega zaleta, kar ga je bilo, ga je bilo v posameznih zidarjih slovenske kulture.

Bolj kot kdaj pri nas današnji dan govore in odločajo v javnosti ljudje majhnega obzorja in majhnih ciljev. Ne mislimo tistih ljudi, ki so rojeni na slovenskih tleh, pa so slovenstvo izdali. Ti

sploh ne spadajo več v slovensko občestvo in bi bilo škoda poskušati jih predrugačiti, ti so obsojeni. Gre za tiste, ki so v slovenskem občestvu, ki čutijo po slovensko in ki bi morali reševati slovenstvo. Med temi pa, ki govore v imenu slovenstva, so redki, ki so premerili globočine in višine slovenskega gorja. So med njimi ne samo povprečniki s skledami v rokah, ampak tudi ljudje, ki so konjunkturisti po svojem bistvu. Visoke cilje imeti in jih doseči more pa le nesebičen, pokončen mož. Kdor hoče slovenstvu resnično koristiti, mora tisto, kar govori, tudi delati. Kdor je resničen Slovenec, ne sme tepsti tistega, ki je z njim zedinjen v slovenstvu, vzame naj rajši v roke bič ter ga vihti nad izdajalci. In imel bo veliko opravka in bo storil dobro delo. Ločine, ki jih delajo neznamni ljudje, hoteč izrabljati slovensko misel, zato, da bi bila njih leščerba vidna, so izrastek majhnega duha in so obsojene v brezpomembnost. Tisti pa, ki zagovarjajo slovenstvo, skrivajoč svoje prave namene, samo zato, da bi izrabili slovenstvo in bi prišli po ovinkih do moči, ki jo imajo namen izrabiti za vse kaj drugega kot za svobodo slovenstva in ohranitev njegove samobitnosti — niso prijatelji svojega ljudstva in delajo škodo slovenski misli.

Mislečega, pokončnega slovenskega človeka, ki čuti vso slovensko nesrečo in gleda jasno vse slovensko vprašanje v celoti, prijema dostikrat obup nad našim razumom kakor Fausta, ko je segel po steklenici s trupom. Obup se bliža zato misleči, npravstveno utrjeni slovenski duši, če vidi, za kako majhnimi stvarmi se pehajo pri nas ljudje, ko je

Slovensko vprašanje

Vedno se sliši le o hrvaškem vprašanju, in obstoj tega vprašanja je tudi uradno priznan. O slovenskem vprašanju nikjer ni uradnega priznanja, pa vendar prav tako obstoji. Nista pa obe vprašanji povsem istovni. Hrvaško je mnogo zamotnejše. Ločita se obe vprašanji v tem, da je slovensko ozemlje, kolikor ga je v Jugoslaviji, neosporjevano in strnjeno, medtem ko hrvaško, kolikor ga Hrvati zahtevajo zase, ni. Povsem enaki sta si pa obe vprašanji v zahtevi prenosa kompetenc, zlasti vseh finančnih, iz centrale v oba centra Zagreb in Ljubljano.

Slovensko vprašanje obstoji torej v zahtevi, da se vsi omenjeni finančni kanali proti centrali zaprejo, a odprejo proti slovenskemu centru. Pri denarnih ustanovah in pri fondih pa hočemo odločujoč vpliv, kakor nam po naši kulturi in naprednosti pripada. S tem bi bilo varovano tudi načelo enakopravnosti. Dokler pa ima le eno »pleme« vse v svojih rokah, je pač smešno govoriti o teh načelih, ki so zato k večjemu teorija in cenena gesla za navneže. Bistvo slovenskega vprašanja je tedaj v prvi vrsti finančnega značaja. V drugi vrsti obstoji v zahtevi, da sami uravnavamo svoje gospodarstvo z ukrepi, ki jih imamo po svojih skušnjah za umestne. V tretji vrsti pa v samoumevni zahtevi popolnega poroštva, da slovenski jezik in kultura ostaneta neokrnjena in da imata vse pogoje za svoj nemoteni razvoj.

To je bistvo slovenskega vprašanja. Je pa popolnoma v skladu z že uzakonjenimi načeli o enotnosti države, kajti, ako naj ta načela sploh imajo kak smisel, potem leži njih bistvo le v popolni enakopravnosti. Ta se pa da najlepše izvesti pri financah.

Da smo Slovenci izredno sposobni, da upravljamo finance, da organiziramo gospodarstvo in se razumemo na socialni napredek, smo dovolj jasno pokazali v bivšem deželnem zboru kranjskem in

Upravništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta 17

Poštnočekovni račun:

Ljubljana št. 16.176

Rokopisov ne vračamo

Oglasi po tarifu

Tiska Zadrzna tiskarna (M. Blejec) v Ljubljani

Da veselo obhajajo in praznujejo veliko noč, želimo vsem svojim sodelavcem, naročnikom in somišljenikom in jim pošljamo slovenske velikonočne pozdrave

*Uredništvo in upravništvo
„Slovenija“*

slovensko vprašanje, ki je podlaga za vse življenje naših ljudi, tako brezmejno in tako težko in gotovo najtežje vprašanje Srednje Evrope. Teško je slovenski duši, ko vidi, da hudič, Mefisto, zapeljuje slovenske ljudi in jih slepi z bedastimi goljufijami ter jih odvrta od končnih ciljev, ki bi morali biti gibalo vsega slovenskega bitja, življenja in stremljenja, vseh in vsakogar.

Toda slovenski človek bo vrgel steklenico strupa ob tla, kot jo je Faust, ko je zaslišal glas zvonov v mraku velikonočnega jutra. **Kajti v slovenski duši spi globoko hrepenenje po najvišjih ciljih.** In zdi se nam, da vstaja stremljenje po najvišjih ciljih med nami prav iz ljudskih globočin. Spomladanski veter že žene bele oblake po modrem velikonočnem nebu. Ko bo potegnil veter tudi v slovenskih dušah in bo pregnal gobezdanje skušnjavca, ki ga bo slovenski človek prav tako premagal, kakor ga je Faust, se bo stremljenje izpremenilo v dejanja in bo stopilo na dan **slovensko ustvarjanje, slovenska moč**, ki spi skrita že stoletja in stoletja in bo predrugačila obličje slovenske zemlje in ljudi.

v bivših oblastnih samoupravah, kolikor je njihov zelo ozki okvir razvijanje naših sposobnosti sploh dopuščal.

Proti Avstriji smo se borili zato, da dosežemo svojo narodno in gospodarsko svobodo. Sedaj po 20 letih smo pa tako daleč, da o svojih lastnih financah ne smemo niti črhniti! Na kakšno višino bi mi Slovenci v teh zadnjih 18 letih že prišli, če bi bili smeli razpolagati sami s svojim denarjem!

Hrvatje mislijo, da bodo svoj cilj dosegli s taktiko, kakor jo zavzemajo sedaj. A mi Slovenci? S srcem smo v Zagrebu, a razum narekuje nekaterim, da gredo z Belgradom. Ali bodo na tej poti dosegli zastavljeni si cilj, ki si ga želimo ustvarjenega vsi Slovenci? Bodočnost bo pokazala.

Našim prijateljem!

Naš tednik »Slovenija« je treba razširiti kar največ mogoče. Prepričani smo, da to žele ne le naši dosedanji naročniki, ampak vsi prepričani Slovenci. Zato prosimo vse naše naročnike in prijatelje, da naj nam pridobivajo novih naročnikov. To zato, da list tvarno podpro in pa da se slovenska misel čimbolj razširi. Našemu tedniku je treba že zaradi kritja stroškov, ki so veliki, novih plačujočih naročnikov, da ne omagamo.

Naslove novih naročnikov naj pošiljajo naši prijatelji na naslov: UPRAVA TEDNIKA »SLOVENIJA«, LJUBLJANA, TYRŠEVA CESTA 17.

Uprava tednika »Slovenija«

Sporazum, ki ni sporazum

Te dni je tudi senat obravnaval preračun. Preračun — to se pravi, kakor poslanci v skupščini, so tudi senatorji govorili ponajveč o hrvaškem vprašanju in o tem, če smo Slovenci, Hrvatje in Srbi en narod ali trije. Kakor poslanci so tudi senatorji hodili okoli tega vprašanja, kakor mačka okoli vrele kaše: govorili so mnogo, povedali nič. Bistvo vsega govorjenja je bilo: hrvaško vprašanje, seveda, to je. Rešiti, seveda, ga je treba. In rešiti ga je treba seveda tako, da bodo Hrvatje zadovoljni. A rešiti ga je treba tudi tako, da ne bo prizadet unitarizem, s katerim Hrvatje niso zadovoljni, ki ga po osemnajstletnih skušnjah odklanjajo bolj odločno, ko kdaj. Torej, sit volk ob celi ovci. Kako naj se to izvrši, tega nam ti bistroumni politiki niso razodeli.

Senatorji - jugoslovenci so torej za sporazum. Sporazumeti se, to se pravi, pogoditi se tako, da se spoštuje in prizna volja obeh strank. Nobena stranka ne more drugi predpisovati, kaj naj stori. To bi bilo povelje in ne sporazum. Poveljevanja je bilo dovolj in ni se obneslo. Narobe, privedlo je državo v stisko. Iz stiske jo more voditi zgolj sporazum.

Za sporazum, ki je edino sporazum, ker priznava voljo in enakopravnost vseh prizadetih, za tak sporazum pa gg. senatorji-jugoslovenci niso. Oni pravijo, tole je sporazum, sprejmite ga, kake drobtinice že še dobite, če boste pridni, in široke samouprave jim bomo rekli. Torej, sporazumite se!

Tako Slovenci kakor Hrvatje pa so seveda za sporazum, ne pa za senatorski jugoslovenci sporazum, ki ni sporazum, ampak povelje. »Sporazum«, ki bi hotel pod prepleskano staro krinko podaljšati jugoslovenstvu in njegovemu izkoriščanju Slovencev in Hrvatov življenje. Kajti, če izluščimo jedro iz vsega tistega govorjenja, vidimo, da je zelo varne narave. Za denar gre.

Senatorji-jugoslovenci so torej za sporazum, ki ni sporazum. Slovenci in Hrvatje pa smo samo za sporazum. In ni ga mostu med njima.

Kaj pa potem, če se Slovenci in Hrvatje ne bi hoteli sporazumovati na povelje, kakor bi jugoslovenci hoteli? Celov v senatu smo slišali priznanje, da je 99% Hrvatov strnjjenih okoli dr. Mačka, in prav tam smo slišali tudi, da še misli ni, da bi Hrvatje kdaj pristali na tak nesporazumni sporazum. Ne da bi precenjevali politično spoznavnost senatorjev-jugoslovenov, ali to se jim utegne le zazdeti danes, po 18letnih skušnjah, da s pendrekom, konfinacijami in državnim sodiščem ne pridemo iz stiske. Ali sploh kaj mislijo o tem in kaj mislijo?

Zdi se nam, da o tem ne razmišljajo. Jugoslovenom je zgolj za oblast in njene koristne lastnosti. Nič ne de, če država z njimi in njihovimi načini ne pride iz stiske. Da gre le njim dobro. Za njimi pa potop!

Za politično sprevidnost senatorjev-jugoslovenov je zlasti eno značilno. Osnovna zahteva Slovencev in Hrvatov je popolna finančna samouprava. To se pravi, mi hočemo upravljati svoj denar sami, pri tem pa seveda tudi državi dajati,

kar je njenega, a vendar ne več, kakor ji bodo tudi drugi dajali. Brez take popolne finančne samouprave ne more biti nikoli sporazuma, zlasti ne pri nas glede na skušnje, ki jih imamo z nacionalno čaršijo. Finančni centralizem nas je spravil na kant. Celu med jugoslovenci jih skoraj ni, ki bi si upali to tajiti.

Tajiti si ne upajo, ali — molčijo ob njem. Kajti tu gre res za tisto, čemur se pravi jugoslovenci nacionalni ideal.

Naš »ideal« pa ni, da bi bili samo predmet izkoriščanja.

In v tem, da senatorji-jugoslovenci niso črhili o tej edino resnični in stvarni samoupravi, ki je edina sposobna utreti pot sporazumu — v tem vidimo, kako jim za sporazum prav nič ni.

Naj torej ne govore o njem.

Opazovalec

Tiskovine belgrajskih osrednjih uradov

Nekajkrat smo že v našem listu povedali in poudarili, da je državni jezik v naši državi v zmislu sedanje ustave, pa tudi v duhu in zmislu naše združitev, srbsko-hrvaško-slovenski. To se pravi bolj določno govorno, ker takega enotnega srbsko-hrvaško-slovenskega jezika dejansko ni, da pač velja v srbskih pokrajinah srbski, na Hrvaškem hrvaški, v Sloveniji pa slovenski jezik kot tisti, v katerem morajo uradi uradovati in v katerem morajo zlasti občevati s strankami.

Jugoslovenci - velesrbi so seveda pod centralističnimi režimi uvedli drugo prakso. Povsod so se prikazale na mah same srbske tiskovine, sami srbski dopisi. Zlasti velja to za finančno in železniško upravo, bolj ali manj pa tudi za druge. Opazovali smo zlasti pri tiskovinah zmeraj tudi na to, da imamo v Sloveniji dovolj tiskarn in še več nezaposlenih tiskarjev, da bi bilo torej popolnoma prav, če bi se poslej tiskale za Slovenijo namenjene tiskovine pri nas doma, prvič ker bi bile take našemu človeku razumljive, drugič pa, ker bi se iz našega denarja že zgolj iz razlogov pravičnosti lahko tiskale vse nam namenjene tiskovine v naših domačih tiskarnah.

Te dni nam je prinesel neki trafikant tiskano okrožnico državne monopolne uprave. Ta okrožnica »Svima ovlaščenim maloprodavcema taksenih vrednosti« je tiskana od konca do kraja vsa v cirilici. Če se upošteva, da so naši trafikanti po večini vojne žrtve in preprosti ljudje, bi že zgolj iz obzirnosti ne smel razpošiljati noben urad tiskovin, ki jih njih večina ne razume.

Razen tega se pa delajo s takimi nerazumljivimi okrožnicami trafikantom — vojnim žrtvam

Ali ste poravnali naročnino?

intimen zaradi reformacijske tradicije, in to bi pomenilo minus, če bi se ne zavedali, da morata demokracija in republika sloneti na pravosti — naša obnovljena država, naša demokratična republika mora temeljiti na ideji, nova država mora imeti svoj, od sveta splošno priznani *raison d'être*.

Ameriška konstitucija ima svoje posebnosti, ki zaslužijo pozornost. Zlasti predsedništvo. Namreč, da ima predsednik veliko, s konstitucijo prokovan moč; sam si izvoli vlado in sicer ne iz parlamenta — ameriški predsednik je po angleškem vzoru *de facto* konstitucionalni kralj, ki ga volijo. Napake parlamentarizma, proti katerim se danes povsod protestira, in njegova neenotnost zaradi naraščanja in razcepljenosti strank bi mogle imeti v ameriškem vzoru neki korektiv. Pomembna je tudi institucija, da je ustavnost zakonov podrejena razsodbi sodnikov, in druge navade.

Nadaljnji politični pouk nam nudi Amerika v tem smislu, da sta republika in demokracija federativni; to je nasprotje evropskega centralizma, ki se nikdar ni obnesel. Tudi zgled male švicarske republike navaja k avtonomizmu in federativnemu ustroju. Toda ameriška federacija in avtonomija se morata braniti zoper centralizacijo, ki se močno razvija na račun avtonomije; med avtonomijo držav in centralno vlado se ni še dosegla tesna harmonija in tehnični nedostatki te disharmonije se niso še premagali (neenotnost zakonodaje, nepotrebni pleonazmi in podobno).*

* Tu navajam ameriško *Vero*, ki je nastala po javnem konkurzu l. 1916 in 1917; predsednik Wilson in vrsta politično in publicistično dejavnih mož je podpiral razpis, čigar rezultat je bila ta *Vera*, ki jo je sestavil William Tyler Page, potomec predsednika Tylerja. Besedilo *Vere* je sestavljeno iz raznih primernih stavkov ustave, Deklaracije neodvisnosti, govorov odličnih državnikov in podobnih razglasov. Glasi se:

Ameriška *Vera*.

Verujem v Združene države ameriške kakor tudi v vlado ljudstva, iz ljudstva za ljudstvo; katerih upravičena

Najboljši šivalni stroji in koleša

ADLER

DO izredno nizkih cenah pri trrdki

Josip Petelinc, Ljubljana
za vodo (blizu Prešernovega spomenika)

Večletno jamstvo!

Pouk v umetnem vezenju brezplačni!

tudi popolnoma nepotrebna pota in sitnosti. Vzeti morajo palico v roke in krošnjariiti z njimi od tovariša do tovariša, da slednjič iztaknejo cirilskosrbsko »pismenega« človeka in zvedo, kako in kaj.

Jugoslovenarstva je ponekod še zmeraj na pretek.

Po jugoslovenskih potih

Kakor precej znano, zahteva naša demokratična javnost volilni zakon, ki bi porošoval svobodo volitev, ta osnovni pogoj svobodnega sožitja državljanov. Potrebo takega zakona je priznala ob nastopu tudi sedanja vlada in od skupščine si je celo izposlovala še predlanski pooblastilo, da ga sme čimprej izdati prav zato, ker je tako nujen. To pooblastilo je pa zapadlo, in z nujnostjo na mah ni bilo nič, narobe, zakon o volitvah je pri sedanjih razmerah v skupščini postal popolnoma nenujen. To nenujnost je potrdil dne 22. t. m. v senatu tudi minister za notranje stvari dr. Korosec. Dal je pojasnilo, ki ga označuje sam za jasen odgovor: Zakon o poslanskih volitvah bomo izdali takrat, ko bomo mislili, da je potreben.

Ko takole poslušamo takšne izjave, res ne razumemo, čemu je na primer dr. Kramer še zmeraj v opoziciji. Saj ima vendar vlada namen, da kar najdalje da veljavo zakonu, ki je bil svoje dni za »Jutro« vrh jugoslovenskega političnega spoznanja in zato od njega deležen obilne hvale. Pa tudi sicer se nadaljuje centralizem natančno tako, če ne še celo bolj, kakor so delali to dr. Kramer in njegovi somišljeniki, ko so bili na vladi. Spominjamo samo na naredbo ministrstva za gozde in rudnike od 1. letošnjega marca, po kateri morajo nalagati bratovske skladnice ves denar samo pri Državni hipotekarni banki. Iz pravnega jezika v gospodarskega prevedeno se to pravi, da bo morala Slovenija naložiti v Državni hipotekarni banki nad 27 milijonov dinarjev. Ta denar bo

Iz Masarykovih spominov

(Koniec)

Ameriška republika je delo pionirjev; energični ljudje, ki svojo energijo izčrpali že s tem, da so se ločili od domačega miljeja, katerega so se navadili, in ki so se v Ameriki znali zdržati le s stopnjevano energijo in delavnostjo. Pionirji so iskali svobodo in blagostanje — ameriška republika služi še do danes predvsem ekonomskemu namenu in idealu, in sicer tem bolj, ker ne pozna političnih in narodnostnih problemov, kakršni so v Evropi. Independentizem in puritanizem sta bila prava religija pionirjev. Konstitucija, formulirana v duhu racionalistične pravne filozofije, kakor je bila takrat razširjena v Angliji in Franciji, je naravnost kodeks pionirskega ekonomizma. Ameriške kolonije so se s svojo izselitvijo odtujile angleški dinastiji; ker niso imele dinastije, niso imele plemstva, niti armade niti militarizma. Republika je nastala na osnovi religiozno organiziranih občin, in ustanovitelji niso bili ekspanzivni vojaki, pač pa pionirji, predvsem farmerji, trgovci, obrtniki in seveda neizogibni juristi. V tem se ameriška država razlikuje od evropskih, zlasti od Pruske, Avstrije in Rusije: tudi francoska republika je podedovala institucije starega režima (plemstvo, armado), ki jih v Ameriki ni bilo in ni. Seveda se je ameriška država v svojem razvoju razrastla v razsežnost kontinenta, toda to je njene prvotne lastnosti le še utrdilo. Zlasti je pionirstvo s postopnim osvajanjem zahoda in juga ostalo stalni nrvni in politični činitelj.

Naša država — o tem sem večkrat premišljal in tudi na gettysburškem bojišču-pokopališču — bi bila podobna Ameriki, ker tudi mi nimamo svoje dinastije in smo nasprotniki tuje; plemstva nimamo, ne svoje vojske, niti militaristične tradicije. Temu nasproti pa naš odnos do cerkve ni

V Evropi, zlasti v Nemčiji in Avstriji, se čisto polemizira proti »amerikanizmu«, kot proti enostransko mehaničnemu in materialističnemu pogledu na svet; opozarja se na vsemogočnost dolarja, na pomanjkanje političnega in državnega smisla, na pomanjkljivost znanosti in izobrazbe — vse to so enostranski, pretirani očitki in ravno z nemškega zrelišča neupravičeni. Kakor bi v Nemčiji ne bil zavladal mehanizem, vojaški in militaristični, mehanizem državni! Materializem je v nemški filozofiji in v praktičnem življenju slavil triumfe in nemška vlada in filozofija sta se podredili pruskemu pangermanističnemu nasilstvu. Da so člani evropskih vladajočih rodbin in aristokrati vseh držav iskali ameriške dolarske princeze, je znano in gothski koledar vsebuje dokaze za to; da ti ljudje ne morejo simpatizirati z ameriškim humanizmom, je razumljivo. Če se pa to navaja kot dokaz proti ameriškem demokratizmu, je isto treba navesti proti evropskemu aristokratizmu. Meni je ameriška kultura simpatična in mislim, da je simpatična našim izseljencem, torej znatnemu delu naroda. V Ameriki se moremo in moramo učiti ne le strojništva, pač pa tudi ljubezni do svobode in individualne samostojnosti; republikanska politična svoboda je mati te posebne ameriške naivnosti in odkritosrčnosti v družabnem, pa tudi v političnem in gospodarskem občevarju. Humaniteini ideal se praktično izvaja v vzornih bolnišnicah (postrežba!), v Ameriki se je razvila ljudomila, generozna poraba denarja in podobno. — Amerika ustvarja v mnogočem krasne vzore bodoče kulture.

moč izvira iz soglasja vladanih; v demokracijo v republiki; v suvereni narod mnogih suverenih držav; v popolno, edino in nerazdeljivo enoto; ustanovljeno na tistih načelih svobode, enakosti, pravičnosti in ljudskosti, za katera so ameriški rodoljubi žrtvovali življenje in imetje.

Zaradi verujem, da je moja dolžnost, ljubiti svojo domovino; podpirati njeno ustavo; biti poslušen njenim zakonom; in braniti jo pred vsemi sovražniki.

seveda treba vzeti iz domačih slovenskih zavodov, kjer je naložen. In denarna stiska pri nas se bo razvijala popolnoma v zmislu unitarizma. Mar ni to dejstvo tako, da se mora ob njem razveseliti sleherno jugoslovensko srce? Saj je vendar zgolj nadaljevanje dela, ki so ga jugoslovenci z vidovdanske ustave tako uspešno začeli.

Če torej preudarimo vse te stvari, si ne moremo misliti, da bi imela opozicija dr. Kramerja in drugih jugoslovenov sploh kak zmisel, ki bi bil izven osebne prizadetosti. Ta pa po lastnih besedah »Jutra« ne more nikoli biti vzrok za opozicijo in gordnjanje, ko gre za tako visoke cilje in ko lahko vsak jugosloven vsak dan vidi, kako so ti cilji dobro varovani, da bi jih sama JNS bolj varovati ne mogla.

Torej, g. dr. Kramer, prestopite vendar čimprej v tisti delovni klub, ali kako se mu že pravi. Če ne bomo res še mislili, da vam ni več mar za svetle jugoslovenske ideale.

Spominjajte se tiskovnega sklada tednika »Slovenije«!

Prepričane Slovence, ki jim je slovenstvo zapoved vesti in pravosti, prosimo, da podprejo razširjevanje čiste slovenske misli s tem, da nakažejo primeren znesek za

tiskovni sklad našega tednika »Slovenije«.

Povezanost kulture in gospodarstva

Pri nas je na marsikaterem polju še čuda mnogo zmede in nejasnosti. Prav iz te zmešnjave so si mogli narediti moč in oblast vsi tisti, ki niso imeli z nami poštenih namenov. Zato smo tudi doživljali, da je zdaj eden zdaj drugi hotel izločiti zdaj politiko zdaj kulturo zdaj gospodarska ali socialna vprašanja iz celotnega kompleksa, pa slepomiškati s potrebo reševanja enega, da bi laže aviral rešitev celote in s tem drugega. Kajti povezanost med njimi je tako tesna, življenjska, da sploh ni mogoče govoriti o enem, ne da bi se takoj pokazala vsa druga v vsej svoji moči in tehtnosti.

V sestavku »Smisel slovenskega gospodarstva« v zadnji številki neodvisne slovenske revije »Sodobnost« nam kaže A. Vogelnik pravilno notranjo sovisnost gospodarstva in kulture. Te besede kot posebno tehtne zapisujemo iz njegovega sestavka:

»In vendar je vprašanje slovenskega gospodarstva vprašanje slovenske kulture. Napad nanj je napad zoper našo kulturo, z uspevanjem ali propadanjem našega gospodarstva bo rasla ali ginevala tudi kultura. Narod beračev ni nikdar ustvaril visoke kulture in narod brez kulture ni nikdar mogel zaživeti v svobodi in sreči. Slovensko gospodarstvo nam ni gospodarstvo, ki se je slučajno razvilo na tem koščku zemlje, kjer živimo kompaktno naseljeni, in ki nam nudi neke možnosti zaslužka, ker smo poceni delovna moč, pridni in spretni delavci in vedno pri roki. Ne! Smisel in pomen slovenskega gospodarstva je v tem, da je to vprav slovensko gospodarstvo, to je tisto, ki nam edino more zagotoviti naš vsakdanji kruh, obleko in streho, za katerega edinega vemo z gotovostjo, da bomo mogli z njegovo pomočjo, in samo z njegovo, zgraditi vso tisto ponosno stavbo slovenske stvarne kulture, od cest, mostov in električnega omrežja, do bolnišnice, univerze in galerij, ki nam je neizogibno potrebna za resnično svobodno življenje. Slovensko gospodarstvo je doživljenjska renta našega ljudstva, in je tudi naša največja, trajna, nikdar usahljiva kulturna ustanova. Slovenska kultura bo obstajala ob zdravem slovenskem gospodarstvu, ali je pa ne bo. Če smo se globoko zavedli te tesne povezanosti našega gospodarstva z našo kulturo, če smo jo sprejeli ne le kot neko dejstvo, marveč preobrazili v zavesti v stremljenje, ki nas neprenehoma spremlja ob vsakem koraku na naši gospodarski poti, smo trdno zasidrani poleg misli slovenskega gospodarstva tudi zahtevo po slovenski gospodarski politiki. Nihče nam je ne more odrekati, ker bi nam s tem odrekal pravico do svobodnega in srečnega življenja. In če se nam kdo približuje in zahteva od nas tako žrtev, potem vemo, da je njegova beseda laž in da se za tistim najvišjim, kateremu naj žrtvujemo svojo srečo, skriva v resnici ostudna spaka osebne oblastiteljnosti.«

Dr. Kramer je govoril v senatu

Znano je, da v Kazini prav pridno prebirajo naš tednik. Čudimo se pa, da se iz njega niso še ničesar naučili. Seveda — polinteligenca težje razume in le počasi »shvača«. Za tako polinteligenco je bil kot nalašč dr. Kramerjev govor, kakor ga je te dni priobčilo »Jutra«. Čeprav smo že večkrat jasno dokazali nezdržljivost slovenskih gospodarskih in denarnih koristi z načelom jugoslovenskega unitarizma, dr. Kramer še vedno rešuje to kvadrato kroga. Radi mu verjamemo, da bi mu bilo hudo težko pripoznati, kako strahovito jo je zavozil s tem, da je l. 1921 glasoval za centra-

lizem in s tem zadal smrtni udarec takrat še tako cvetočemu slovenskemu gospodarstvu. Kar je potem sledilo, je bilo le naravni in logični nasledek vidovdanske ustave od 29. junija 1921. Dejstvo je danes pač to — in dr. Kramer ga sam priznava — da je slovensko gospodarstvo na tleh. Ne more pa dr. Kramer svoje sokrivde pri nasledkih centralizma zabrisati z žongliranjem s pojmi unitarizma, dekoncentracije. Slovenski kmet in razumništvo jasno vidita, odkod izvira vse zlo — samo polinteligenca še naseda praznim publicam. Zato kmetje in razumniki ne verujejo v odkritost dr. Kramerjeve kritike »Uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov« in centralizacije denarja bratovskih skladnic, saj sta oba ukrepa storjena v duhu tistega jugoslovenskega unitarizma, ki ga dr. Kramer vni zapi zagovarja. Mi Slovenci vemo, da se more uničena Slovenija dvigniti edinole, če dobi popolno finančno samostojnost. Prav to je pa dr. Kramerjevo »Jutra« označilo kot zahtevo blaznežev in zločincev.

N. K.

Igračkanje

Jugoslovenski nacionalni senator dr. Tomašič je ob preračunski obravnavi v senatu modroval seveda o nacionalni politiki. Pri tem je napravil razloček med politiko in režimom jugoslovenske diktature, ki se po njegovem ne smeta istiti. To je vsekako družboznanstveni izum, kakega dr. Kosića vreden. Kajti režim neke politične smeri je po tej čudni logiki nekaj za sebe, in politika, ki jo ta režim izvaja, je menda spet nekaj za sebe. To je tista stara, večna lajna, s katero hočejo jugoslovenci prikriti lastno odgovornost. Pa je ne bodo, dokler bo veljalo na tem svetu načelo, da je zmeraj režim odgovoren za politiko, ki jo izvaja, in da je politična smer in zamisel slaba, ki omogočuje slab režim.

Senator Tomašič bi seveda ne bil dober jugosloven, če bi se ne bil pri tej priložnosti malo obregnil ob demokracijo. Pravi namreč, da je demokratski sestav popolnoma odpovedal. Mi smo že dovoljkrat dokazali, dokazali so tudi drugi in zamejstvo je vedelo o tem, da pod vidovdanko ustavo demokracije ni bilo in je tudi ni moglo biti, kajti ta ustava je bila uveljavljena na nedemokratski način, zoper voljo velike večine slovenskega in hrvaškega ljudstva. Ta skrajno centralistično birokratična ustava je dala dejansko

Kako so jih delale, to se še spominjamo, kajti čez noč je zginila iz nekaterih južnih pokrajin vsa opozicija, ko da bi bila pozebla. A mi vemo prav tako, da je zginila ravno tam, kjer je bila najbolj ostra in v ljudstvu najbolj zasidrana. Vso to nasilnost, strahovanje pri volitvah, prevračanje volilnih žar in tako naprej imenovati demokracijo, to more samo kak jugosloven.

Ne, ni bila demokracija tista, ki je odpovedala, g. senator Tomašič, kajti demokracije ni bilo. A bil je jugoslovenski nacionalni centralizem, na protidemokratski zamisli, na laži, nasilstvu in hlimbi sloneč!

Ta pa je res odpovedal, prav popolnoma je odpovedal.

Tuji hlapci

Večkrat že, zadnjič v letošnji 10. številki, smo pokazali na npravnostno povezanost habsburgovstva in jugoslovenarstva. Iz enega in istega korenata, iz tiste manjvrednostne zavesti, da naj je Slovenec, majhen, nebogljen, zmeraj komu za hlapca. Npravnostnega razločka med črnorumeni in jugoslovenarji ni. Loči ju edino ime gospodarja, ki sta si ga zbrala. Seveda se vsak vnema za svojega.

Priznamo — včasih je težko govoriti o subjektivni odgovornosti. Majhni so ti ljudje in nebogljeni, pa vzdihujejo, kaj bo z nami, revčki, če ne bo gospoda, ki bi nas branil. To spoznanje lastne majhnosti in manjvrednosti je sicer pravilno in resnično. Napačen je le sklep, da so deležni te njihove majhnosti in manjvrednosti vsi Slovenci. Pa niso. Komaj desetina če jih je še takih. In še ta kopni v veselem in ponosnem razmahu slovenske misli.

Da »Pohodu« take resnice niso prijetne, kdo bi mu zameril. Po ovinkih nam je zato spet skušal v zadnji številki podtakniti — habsburgovstvo. Imenuje nas seveda listič in zatrjuje, da je naš list zmeraj lahko napadal jugoslovence, njemu da pa je cenzura branila odgovarjati. »Pohod« ve sicer natanko, da to ni res, da so celi naši sestavki, ki so mu odgovarjali, zginjali pod rdečo črto. Tudi naši dopisniki vedo to. Upamo, da nam bo še kdaj dana priložnost, da mu vsaj sočnejši del teh sestavkov predstavimo. No, pa »Pohod« bo širil podobne nacionalne resnice naprej, to pač spada k jugoslovenskim načinom političnega boja.

Še tole: neka nemška črnorumenca knjižica je baje svoje dni, leta 1917, grdo zasramovala Slovence. Mi te knjižice ne poznamo, a že verjamemo, da je tako. To knjižico hranijo v »Pohodovem« uredništvu, menda da zajemljejo svoje znanje in spoznanje glede Slovencev iz nje. In svoje v črnorumeni nizkotnosti pobrano obrekovanje bi hoteli naprtiti »Sloveniji«, pa mislijo na Slovenijo

s tem. Seveda, saj pravimo, povezanost črnorumenih in jugoslovenarjev ni samo notranja. Ni slučaj, da so nedavno nemški nacionalni listi hvallili jugoslovenstvo, a hoteli, ko da bi Slovenije na svetu ne bilo.

Da, vi jugoslovenci, vi ste tujeji med nami.

Tudi Hrvatje za finančno neodvisnost

»Hrvatski dnevnik« piše o položaju Hrvaške v nekdanji Avstro-Ogrski, ugotavlja, da je bila Hrvaška tudi tedaj izrabljana, a pravi dalje:

»Če primerjamo sedanji finančni položaj Hrvaške z nekdanjim, vidimo, da je za nas mnogo neugodnejši. Davčna obremenitev je danes še večja, a v Hrvaško se nalaga še manj.«

Zato prihaja do istega sklepa, ki ga oznanjamo mi za Slovenijo že leta: »Kadar se torej govori o svobodni Hrvaški, se seveda pod tem razumeva Hrvaška, ki bo finančno svobodna, ki bo torej razpolagala s svojimi finančnimi sredstvi in jih rabljala po lastnem preudarku. So sicer neki na drugi strani, ki nam zagotavljajo, da je Hrvaška baje tako siromašna, da bi bila finančna neodvisnost na njeno škodo. Ponavlja se torej primer iz 1868. leta, le s tem razločkom, da na drugi strani ni ljudi, ki bi odkrito kakor Deak povedali, da brez finančne samostojnosti sploh ni samostojnosti. Prav tako danes ne govore več v imenu Hrvatov kaki vsiljeni in nesposobni zastopniki, ki ne bi razumeli bistva te stvari. Hrvaški narod je petdeset let drago plačeval in se pokoril za to napako, a je hkratu dobil tudi dragocenihkušenj. Če je bila kdaj zgodovina učiteljica življenja, v tem primeru je bila. Zato se danes bojuje ves hrvaški narod, ko se bojuje za svobodno Hrvaško, obenem tudi za svojo finančno neodvisnost, a s tem prav tako za svoje popolno uspevanje.«

Stvari zore...

Winston Churchill piše v sestavku o »Angleški pomorski oborožitvi in svetovni politiki« tudi tole:

»Bilo bi zapeljavanje, če bi hoteli prikrivati, da je angleška javnost naravnost ogorčena glede načina, kako se je kršil dogovor o nevmešavanju v Španijo.

Če si je Mussolini pravkar prizadeval, da bi bil priznan kot pokrovitelj islama na vsem svetu, tedaj je neizogiben nasledek, da mislimo mi Angleži na to, da je v britanskem vladarstvu 100 milijonov muslimanov, in da je za nas naš kralj-cesar suveren nad veliko večino tistih, ki priznavajo Mohamedovo vero.«

Prav te dni je dejal Mussolini dopisniku angleškega dnevnika »Daily Mail«, da je Italija zadovoljna s svojo sedanjo bogato kolonialno posestjo in da želi miru z vsemi evropskimi silami.

S tem je samo ponovil nekaj, kar je izjavil že takoj po zasedbi Abesinije. Zato je izjava zanimiva samo za toliko, ker priča o živi potrebi Italijanov, da take stvari poudarjajo in ker priča hkratu o prepričanju Italijanov, da se italijanska miroljubnost in kolonialna nasičenost ne zdi važna tam, kjer bi Italijani hoteli, da bi se jim važna zdela — v Angliji.

Te dni je tudi Vel. Britanija uradno protestirala v Rimu zoper pošiljanje italijanskih čet v Španijo, generalu Francu na pomoč. Kakor je doslej že popolnoma dognano, zlasti po angleški poročevalski službi, se mora zahvaliti uporniška »nacionalna« vlada v Španiji za vse uspehe Maročanom, Italijanom in Nemcem, torej zgolj nešpanskim silam.

Da pomagajo tudi Nemci, je umljivo, ker se čuti nacionalizem zlasti zadnje čase čedalje bolj osamljenega in potiskanega v ozadje.

Angleži seveda niso ne gluhi ne slepi. Zato pazijo in se pripravljajo.

Še o znanstvenih slovarjih

V letošnji 6. številki od 5. februarja smo poročali o nemških znanstvenih slovarjih, glede katerih zagotavljajo založniki, da upoštevajo novo nemško nacionalistično miselnost, in posebej omenili Meyerjev konverzacijski leksikon, ki je zavrgel staro svoje geslo »Izobrazba osvoboduje«. Nimamo časa in priložnosti, da bi vse te številne leksikone preiskavali glede na njihovo stvarnost in resničnost. A ker poznamo nacionalizem, vemo tudi za njegovo nasprotno stališče glede teh dveh lepkih, le da za vsako nasilno in neodkrito miselnost po navadi neprijetnih čednosti. Zgolj dejstvo torej, da je kako delo v nacionalizmu preosnovano, nam je bilo dovolj dokaza, da bo resnica v njem potvarjana in pravica postavljena na glavo. Zato smo svarili vse tiste, ki jim je za resnico in stvaren pouk, naj novih nemških znanstvenih slovarjev ne kupujejo, tem bolj, ker jih danes Slovenec res nič več ne potrebuje, kajti v slovenščini imamo dober poučen slovar v dveh debelih zvezkih. Če bi pa kdo hotel obsežnejših, so mu na razpolago češki, ali pa leksikoni v zahodnoevropskih jezikih.

Kako prav smo svarili, nam sedaj dokazujejo Nemci sami, kolikor jih še ni nacionalizem izenačil in otopil. »Neues Wiener Tagblatt« poroča dne 13. t. m., da je na primer v najnovejšem Meyerjevem leksikonu označen kot morilec avstrijskega kanclerja Dollfussa neki — marksist! In to je dogodek, od katerega so pretekla komaj tri leta in o katerem se je toliko v tistem času in pozneje govorilo, da ga skoraj ne bo politično le malo izobraženega človeka, ki bi ne vedel, da je Dollfuss umoril nemški nacionalist. Če pa širi nacionalno-znanstveni slovar o tako znanih dejstvih tako očitne laži, kako neki dela šele, kadar je nadziranje težje.

Dunajski dnevnik »Die Stunde«, tudi z dne 13. t. m., prav tako odklanja te vrste nacionalno znanstvenost:

»Začudenje in ogorčenje samo še ni dovolj. Treba je nastopiti zoper te leksikone s popolnoma drugimi sredstvi. V vseh nemških deželah moramo občinstvo vedno znova poučevati o tem, da **kupi danes vsakdo nemško poučno delo le na lastno nevarnost** in da se skoraj lahko zanaša, da mu bo predstavljeno tudi na najnesumljivejših mestih strankarsko mnenje, ne pa pouk.«

Zanimivo je nazadnje še, da daje celo **nemški list nemškim bralcem dejansko skoraj isti nasvet**, kakor smo ga dali pred poldrugim mesecem mi slovenskim. »Die Stunde« namreč vprašuje, če naj se res mora dati nasvet Nemcem, naj se poslužujejo **poučnih del v drugih jezikih** in če ni mogoče, sestaviti tako delo izven sedanje Nemčije. List sicer upa, da bo to mogoče storiti. Ali za sedanjo dobo vsekako velja prvi del vprašanja kot pritrjevalen odgovor.

In kar velja za Nemce, velja še bolj za nas. Zato ne moremo drugega, ko da ponovimo svoje svarilo: ne kupovati nemških znanstvenih in poučnih knjig — vsaj v novejših izdajah ne!

Širite naš list „Slovenijo“!

Skrb za izselnike

Rafaelova družba, ki ima za svojo nalogo, skrbeti za naše izselnike, je začela izdajati te dni svoja redna časnikarska poročila. Pri tem jo je vodilo izkustvo, da še tisto malo poročil, kar smo jih imeli o naših izselnikih, po navadi ni bilo zanesljivih. Želeti bi ji bilo pri tem kar največjega uspeha, zlasti pa tudi, da bi zajela vse naše izselništvo in poročala redno in stvarno o njem in njegovih težavah.

Družba je izdala tudi »Izseljenski koledar za leto 1937«. Pratique in koledarji so že od nekdaj spremljali slovenskega človeka, bili so med prvimi slovenskimi knjigami, a bili so čisto, zlasti v prejšnjih časih, med tistimi knjigami, ki si jih najzanesljiveje dobil v vsaki slovenski družini. Kajti naš človek je zahteval od koledarja, da mu ni bil samo vodnik skozi leto, razdeljeno po zvez-

doslovnih zakonih na dan in mesec in leto, ampak tudi nekakšen priročnik, ki mu je dajal odgovor na vsa mogoča vprašanja vsakdanjega in celo političnega in javnega življenja sploh.

Izselniški koledar se trudi, ostati temu izročilu zvest. Prilagojuje ga seveda pravilno izselniškim razmeram in skrbem. Koledar poroča o naših izselniških društvih, listih, šolah itd. Ima tudi nekaj malega leposlovja.

Vsekako, potrebno delo. Naj bi čim bolj povezovalo naše ljudi za mejami!

Mali zapiski

Prepovedani letaki

Državno pravdništvu v Zagrebu je prepovedalo širiti tele letake:

1. »Srbima«, ki ga je spisal Adam Pribičević;
2. »Vijećanja izvršnog odbora SDS 24. i 25. januara 1937«;
3. »Brez borbe ni zmage«, ki ga je spisal dr. Vladimir Maček;
4. »Hrvatska omladina grada Sarajeva«;
5. »Junaci Koreničani«.

Vsi ti letaki so izšli v Zagrebu.

Jugoslovenska sramota

Novosadski »Dan« piše in »Slovenski narod« ponavlja za njim:

»Naša sramota je splošna, da se še zmeraj obravnava vprašanje, če so Srbi, Hrvatje in Slovenci en narod ali trije ... To vprašanje je treba enkrat za vselej dati z dnevnega reda.«

»Slovenski narod« bi moral še reči, kdo je kriv te sramote. Naše ljudstvo je že davno povedalo, kako o tem misli, in v tem pogledu mislijo enako Hrvatje, pa tudi Srbi. Ta sramota se torej ne slovenskega ne hrvaškega ne srbskega ljudstva ne tiče. Toda še zmeraj jih je med nami, ki to sramoto širijo, se vnamajo zanjo in jo slave, ki so torej pravi povzročitelji te sramote in prav za prav naša posebljena sramota. Nanje res niti ni treba kazati s prstom, vsakdo ve, kdo in kje so. Na to posebljeno sramoto je pa »Narod« pozabil pokazati.

Upokojevanje vseučiliških profesorjev

Prosvetni minister dr. Stošović je zagovarjal v senatu dne 22. t. m. uredbo o vseučiliških profesorjih, ki omogočajo prosvetnemu ministrstvu, da upokoji profesorja po 35ih službenih letih. Pri tem je izrazil svoje prepričanje, da ne bomo imeli v Jugoslaviji nikoli prosvetnega ministra, ki bi hotel upokojiti znanstvenika na vrhuncu njegovega dela.

Preroško stran te izjave puščamo ob strani. Le za preteklost naj zaznamujemo, da smo take prosvetne ministre že imeli. In eden ali drugi bi utegnil sklepati iz preteklosti v prihodnost.

Drugi konec palice

V senatu se je pritoževal 20. t. m. senator Radoslav Dunjić, da policijski organi spremljajo bivšega ministrskega predsednika Petra Živkovića pri

vsakem koraku in da razen tega opazujejo noč in dan njegovo stanovanje iz delavnice nekega čevljarja.

To že verjamemo. Navada je pač železna srajca. Saj je svoje dni prav Peter Živković policijo v tem zmislu vzgajal. Moral bi biti torej prav za prav samo vesel, da deluje tako brezhibno. Ali naj bi samo zanj veljala izjema? To bi bilo seveda zelo lepo, eden bi samo tolkel, drugi pa samo držal. Toda vsaka palica ima dva konca, to osnovno spoznanje bi že lahko kdaj zajelo tudi nacionalne ljudi.

Kaj vse se že lahko reče.

Italo Balbo, guverner italijanske kolonije Libije, je v razglasu prebivalcem Libije zapisal, da je Mussolini zaščitnik muslimanov in da je zategadelj sprejel muslimansko prebivalstvo v svoje srce.

Pogrebni monopoli

»Slovenec« priobčuje sliko nekega Američana, ki je legel v krsto, da protestira zoper pogrebni monopol v svojem mestu.

Ne vemo, če je »Slovenec« s tem kaj drugega nameraval, kakor prinesiti novico. Resničen bi bil pa tak protest tudi drugje. Na primer v Ljubljani. Tudi tu je pogrebni monopol do neverjetne višine podražil pogrebne stroške. In revež, ki ga je smrt bližnjega sorodnika že tako dovolj hudo, ne samo dušno, ampak tudi stvarno zadela, je s pogrebno dvakrat zadet.

Ali ne bi kazalo, da se ta monopol, najbolj neupravičen izmed vseh monopolov, čim prej odpravi. O gospodarstvu z njim pod prejšnjim jugoslovenskim režimom se tako vsake vrste sliši, a ne eno ni pohvalno.

Vsaj smrt, ki je zmeraj nesreča in ki je v njej zmeraj neka tragika, naj bi bila izvzeta iz poslovnih monopolov.

»Podpirajte domačo industrijo!«

V »Trgovskem listu« beremo:

»K temu poglavju sporoča obrtnik: Naročil sem od neke domače tovarne okvire za podobe ter izrečno navedel, da morajo biti 3 metre dolgi. Dobil sem ostanke po 1.2 do 1.4 m, kar so pač v tovarni pobrali po kotih. Ko sem to pisal tvrdki, mi je omenila, naj kar vse obdržim, ker kaka morebitna tožba se bo končala za mene na vsak način pogubno. To so mi svetovali tudi vsi prijatelji in sem zato pošiljko v vrednosti 4.000 Din tudi v resnici obdržal. Toda v mojem življenju nikdar več ne bom kupil pri tej domači tvrdki! Ni treba omenjati, da je ta ugledna tvrdka na jugu naše mile domovine. Zaslužila bi, da se za reklamo javno imenuje.«

K temu pristavljamo še mi, da bi ne smeli v podobnih primerih samo groziti z javnim zaznamovanjem, ampak tako tudi res storiti.

Urednik in izdajatelj: Tone Fajfar v Ljubljani.

Sava Radič-Mirt:

Črtomirjeva vrnitev

Načrt za filmsko tragedijo v treh dejanjih. — Dalje.
(Vse pravice pridržane)

2. nastop.

Vračarica Kanja: (pripoje po poti, bršljanov venec okoli glave z zataknenimi cveticami, v košari šopke zdravilnih zeli. Dekleta in fantje jo obsujejo):

Kraljica gorskih vil
prinaša vam zdravil
iz listja, cvetja korenine,
za dom družine, hlev živine,
za starce in fantičke,
za žene in dekličke,
za otročičke in prešičke.

Bog vam daj vsega dobrega, fantje in dekleta! Kako ste vsi lepi in nališpani, kakor svatje in svatinje. Pa koliko vas je, koliko človeških ribic je babica Kanja že nalovila iz bohinjskega jezera! Bo vendar kaj kupčije! Toliko vas je, o joj, pa sami zdravi ljudje, a Kanja potrebuje samo bolnikov. In sama sveža zdravila in mazila:

Za krč, madron in vred,
bramórje, črva, snet,
za vetrno pošast,
uroke in božjast.

Fant (ji vzame iz košarice snopič korenin in poduha): O, fej, kakor sam česen!

Kanja: To je čmerika, fantje in dekleta, čudovito zdravilo zoper ljubosumnost in skušnjave, zoper zaljubljene sanje in prehudo bolezen. Skuhaj čmeriko s pšenico in daj petelinu zobat, pa ne poskoči več. Petelini, petelinčki, naj prilike ne zamudi, kdor ima prevroč kri!

Dekle (poduha šopek cvetic): Jojmene, kako omoten vonj!

Kanja: To je živin cvet za mrtvo ljubezen. Mladenič, daj dekletu piti živinega cveta, in če

je hladna kot ledena sveča, se bo užgala kakor bakla. Mladenka, daj fantu živinega cveta, in če je mrlič, bo oživel, ukal in skakal kakor jelen.

Kozorog: O ti presneta zakonska mešetarica! Za starega vdovca pa nimaš leka? Prijateljica Kanja, ali si že pozabila, kolikokrat sem ti splezal po skalah do ruše in ti utrgal cvetko? In kolikokrat sem ti zapel tisto fantovsko:

Za ljubico, sonce višav
bojazen me ni,
saj tam za Komarčo Triglav
na straži stoji.

Kanja: Pač, pač, ah, to so bili lepi časi. Kozorog, zdaj so pa za naju samo še pomlajne kapljice.

Kozorog: Ali res, Kanja? Tudi pomladiti znaš? Stara, zato pa si še zmeraj čedna in vredna greha.

Kanja: Poslušaj, Kozorog. Tvoje pomlajne kapljice so take: na tešče pelina in rozmarina na vinu; za zajtrk krljce, kuhane na vinu; dopoldan dve stepeni jajci z vinom; opoldan ajdovi žganci na vinski juhi; popoldan kruha, namočen v vinu; zvečer jagnjetina z vinsko omako in pol bokala kuhanega vina.

Kozorog: O vinski bratci, to je apoteka!

Kanja: Samega veselja! Vsa bohinjska dolina danes praznuje in svatuje z našo grajsko gospodično. Saj pa tudi zasluži tako lepa, dobra in poštena nevesta. Bog jima daj vse dobro, njej in njenemu ženinu, našemu novemu gospodarju, slovenskemu knezu Kočlju. Kak junak! Predvčerajšnjim sem ga občudovala na Ajdovskem gradu, ko je prihajal s svati. Pa kam ste se spravili praznovat, ljudje božji? Ali boste svatovali in plesali nad prepadom? (Pogleda proti prepadu, odskoči in se prekriža.) Strašno, kar zvrstelo se mi je in me hotelo potegniti za seboj. Uboga srna, če pred lovcem pobegne do roba in se mora rešiti v prepad! Kam ste se vendar spravili, nesrečni ljudje?

Dekle: Kako strahopetna si postala, Kanja! Me mlade pa se ničesar ne bojimo. Poglej! (Skloni se nad prepad.)

Kanja (jo zgrabi za roko): Otrok božji, ali te ni groza? Še zdaj se vsa tresem.

Visočnik: Na Ajdovskem gradu si bila? To pa si se nabrala novic. No, kaj je novega, novičarica Kanja?

Kanja: Vojska bo, ljudje božji. Kadar se duhovi prikazujejo o belem dne, sledijo vojni požigi in umori še tisto leto. In predvčerajšnjim sem videla na Ajdovskem gradu živega duha z onega sveta. Gospoda je prihajala s svati proti gradu, za njo pa je lezel kakor senca star menih, star kakor večni duh. Same oči so ga bile. Postajal je vso pot kakor zamaknjen in se oziral, vsako drevo, sleherni kamen je pogledal posebej, usta pa so mu drhtela. Ko je prišel pred grad, so ga oblike solze, pokleknil je pred prag in ga poljubil. Potem je vstal in šel za grad, kjer stoji tiste košate, stoletne lipe. In vsako lipo je posebej objel in poljubil. Tako delajo samo duhovi, kadar se poslavljajo od človeškega domovanja, kadar se bliža vojska, ki bo vse porušila, požgala, uničila ...

Visočnik: Same čenče, same pravljice, Kanja. Vsi stari menihi so taki. Mesena duša ugasne in vse telo se poduhovi. Duh pa je star in večni. Važnejše je pa drugo. Knez Kočelj je zastražil vso blejsko okolico z vojaki. Pa s kakšnimi! Vsak je kakor bukva za deset frankovskih, bogve kje pobranih in najetih trepetlik. In kako so navdušeni, kakor žive strele in komaj čakajo, da se sprožijo iz hudournih oblakov. Črt kosmati! In kako čudovite stvari pripovedujejo o svojem junaškem poveljniku Kočlju. Po vseh slovenskih gradovih vežbajo domače vojake in vse orožarne so polne orožja za domače kmete, za može in fante, za črno vojsko. O, hvala Bogu, vendar se je vzdramila tudi slovenska gospoda! Morda še ni pozpozno! Črt kosmati! Črna vojska, to se pravi konec frankovske tlake in desetine, konec frankovske suznosti ... (Čredniki zatrobijo fanfaro.) Gospoda prihaja! V vrsto, fantje in dekleta!

(Konec prihodnjic)